

Šolske knjižnice.

(Konec.)

Odkar imamo novo postavo za ljudske šole, ni strahu, da zmanjka kje šole, kjer je za njo potreba. Človek si tudi lahko domišlja, da gre vladi skrb za to, da se postavi ondi nova šola, kjer se vidi, da je je treba. Zato pa se tudi zavzame lahko, kedar sliši ali vidi, da se stavi šola, ne da pride za to povelje od gosposke.

Ali kaj doživimo v tem skorej den na den? Nihče ne zna prav, zakaj ali kar na lepem počí glas, da je v tej vasi ali v onem selu treba šole. Nekaj tednov preteče in dotična občina dobi ali pa si napravi sama povelje, da se naj skliče obč. zastop ter se v njem razpravlja vprašanje, je-li in zakaj je v njej treba nove šole. Ljudje še ne pridejo prav do tega, da si razjasni vsak, kolikor je v njegovi moči, le to vprašanje in že sliši, da je občna želja, naj se napravi ondi nova šola pa da se v njej naj podučuje le nemški.

Nova šola je s tem že gotova, za-njo, se pravi, ne bode treba nikomur kaj šteti, za-njo skrbí šulverein. Vse je v redu. Ako pa noče komu to v glavo ter še vpraša, zakaj in kaka da bode ta nova šola, maže se mu okoli ust z medom, če velja kaj v vasi; če pa ni šulvereinu ravno nevaren, pita se s tepcem ter oštejó ga, češ, da je neumni „bindišar“. Po tej poti dobili smo precej šulvereinskih šol v naše kraje. S prva niso čutile občine vsled njih kake težave, s časom pa skušuje že ena za drugo, po čem da diši pri šulvereinu — v davku, ki jim ga nalaga nova šola.

V tem se vé, da dela šulverein veliko krivico občinam, toda brez njih volje, to je, če je obč. zastop pravi, ne more jim ničesar. Ali prav v tem čaka može, ki imajo srce za blagor ljudstva, veliko dela. Njim je pred vsem treba gledati na to, da dobi vsaka tudi najbolj skrita občina, v obč. zastop može, to je ljudi, ki kaj umejo ter imajo srce za svojo občino, ne pa le za svojo — brado.

Drugo pa, česar je v tem treba, je to, da gledajo tudi na dosedanje šole, na to, kaj in kako se podučuje v njih. Kako nadzoruje vlada šole in kaj terjá ona od njih, to se pač odtegne področju poedinih mož, ali poslanci, zastopniki ljudstva, imajo v tem besedo. Ne dvomimo, da storé oni v tem radi, kar izpoznajo, da je dobro. Ali če se sliši, ali čuti, da vtika v šolo svoje roke kje kdo iz šulvereina ali da tekó va-njo „srebrniki“, tedaj pa, slov. rodoljubi, po koncu! Ako imate srca za svoje otroke, to vemo, da vam dene hudo, če je človek v vaši šoli, ki jemlje „taciš srebrnikov“, ali v tem pomaga le gosposka. Upamo, da vam ustreže v tem, ako se ji uaznani taka — izdaja.

Kar se tiče potlej strupa, ki ga daje šul-

verein otrokom svojih, pa že tudi drugih šol v berilu, tedaj na dom, v tem stori že vsak oče ali mati lahko kaj, da si zavaruje otroka. Naj mu ne pusti brati taciš reči ali ker ima otrok veselje do branja, naj mu priskrbi drugo, dobro berilo! Nekaj premore v tem že vsaka hiša, saj je enako berilo po ceni in če se na-nj pazi, trpi po več let in dobođe ga torej lahko več otrok v roke.

Težko pa, da bode zadosti na tem, kar storé stariši. V tem bode treba še več, treba bode pomoči rodoljubov in menimo, da naj seže tu vmes družba sv. Cirila in Metoda. V prvi vrsti pa je tu dela za njene podružnice in čisto posebej v enaciš krajih, kjer je šulvereinska šola. Dobro bode tedaj, če si priskrbé obilo in dobro berilo za otroke ter ga dajo po umestni poti učencem take šole v roke.

S tem pa se vé, da ne rečemo, naj skrbé podružnice samo za šulvereinske šole, za pomilovanja vredne otroke, ki hodijo va-nje. Dobro delo storé vselej, ako priskrbé, kolikor jim je možno, tudi drugim otrokom dobrega berila. Preveč ga menda nima nobena ljudska šola. Gleda se pač doslej še vse premalo na šolske knjižnice in vendar so tudi oné važno sredstvo domoljubne izobražbe.

Gospodarske stvari.

Pitanje telet.

Najbolj se redijo teleta, ako sesajo. Ako se pa nameri, da se morajo poprej odstaviti, preden so za mesarja, morajo se pitati z mlekom. Mleko pa naj se posneme, preden se da živinčetu. Velja namreč od mleka odstraniti vso maščobo. Daje se pa lahko sladko ali gосто kisto. Boljše pa je sladko, kajti po njem se tele bolj redi, ter daje tudi boljše meso. Teletina je namreč najbolj okusna in torej tudi največ vredna, če je bela in mehka. Taka pa je po sladkem mleku. Rudečkasto barvo pa dobi po krmljenju s kislim mlekom. Nikakor pa ne sme dobivati siykastega mleka; po takem dobi drisko in lahko pogine. Če pa to ne, rediti se vendar ne more.

Ako hočeš teletu sladko mleko dajati, moraš paziti, da se ne skisa potem, ko ga posnemeš. Mleko ne sme stati na toplem. Shramba ne sme imeti nobenih kislinških snovi. Posoda mora biti snažna, kakor sploh vse mlečne posode. Skrbeti je tudi, da se mleko poprej pogreje, preden se da teletu. Ako sesa, dobi od krave mleko toplo od 35—38 stopinj C. v sebe, in to naj bolj ugaja njegovi naravi. Posneto pa je že ohlajeno, zato naj se nekoliko pogreje. Vendar pa se nikakor ne sme pogreti nad 38 stopinj C. Preveč pogreto bilo bi živinčetu še

bolj škodljivo, kakor hladno. Želodec bi si lahko pokvarilo.

Teletu, ki se je v domačem hlevu povrglo, daje naj se od kraja frišno mleko. Ako pa se kupi, naj se ne jemlje poprej, kakor je že nekatere dni staro. Frišno mleko naj dobiva prvih 6—8 dni. Potem pa naj se zadovoljuje s posnetim in to se mu daje polagoma, najpreje tako, ki je še le kakih 12 potem tako, ki je 18, zadujč tako, ki je stalo 24—36 ur.

Pitovna teleta morajo imeti pripraven hlev, v katerem uživajo potrebni mir. Mlado žival namreč vsaka reč lahko vznemeri, in to ovira njih rejo. Zato je treba hlevske line toliko zadelavati, da je žival v somraku. Svetla solnčna luč vznemirja truplo. Tudi gledé pitanja svinj velja staro pravilo, da se mora dnevna svetloba odstranjevati od živali.

Vsako tele mora imeti svoj poseben ograjen prostor. Pregraja naj bode tako gosta in visoka, da živali ne vidijo druga druge, in da torej ne morejo igrati med seboj ali plašiti se. Prostor ne sme biti tako širok, da bi se moglo živinče obračati. Za srednja teleta zadostuje, ako je posamezni prostor poldrugi meter dolg, pol metra širok in en meter visok. Skrbeti je tudi, da ima suho ležišče. Zato je dobro, tla tako pripravljati, da se lahko gnojica odteka. Toplota naj je enakomerna, kakih 15—20 stop. C. Ob enem je treba skrbeti, da se hlev redno prezračuje, ne da bi bila žival izpostavljena prepihu. Najbolje je, ako se napelja oddušek od spodaj na vzgor. To je tudi za tiste kleti najboljše, kjer se mleko kisa.

Napajati se morajo teleta trikrat na den. Paziti pa je posebno, da se to godi pravilno ob svojih časih. Da je le-to zelo potrebno, prepričaš se lahko sam, ako opazaš tele, kako je nemirno, če ne dobi piče, ko se je približal navadni čaj. Ako mu ne postrežeš pravilno in ob navadni uri, je lahko, da bo pozneje preveč pilo, ter se kakor že koli pokvarilo.

Koliko naj se da mleka na enkrat, to se ne da določiti. Večje, ko je tele, več mora dobiti. Gledati je na to, kaj je živinčetu koristno. Boljša pa je pičila mera, kakor preobilna. Pazi, kako se žival po napajanju obnaša. Ako se mirno vleže, je znamenje, da se je bila nasitila; ako pa je nemirna, daj ji prihodnji obrok več. Ne kaže pa pitovnemu teletu poleg mleka dajati še drugih reči, n. pr. lenenih pogač, kruha, moke itd. Meso bi potem ne bilo tako belo in dobro, lahko bi se pa tudi teletu skazila prebava. Pri plemenih teletih je to se vó, da drugače. Ta se morajo navaditi druge klaje, ter se pri teh ne gleda na okusnost mesa.

Sejmovi. Dne 23. januarija v Mozirju, v Marenbergu in v Radgoni. Dne 25. januarija v Artičah, v Gomilici in v Slov. Gradcu. Dne 28. februvarija v Mariboru.

Dopisi.

Iz Ljutomera. (Zahvala.) Dne 22. dec. m. l. vršila se je pri nas zelo važna in izvanredna svečanost. Podarilo se je namreč 80 učenec in učenkam obleka ter tudi nekaj jedil, kar se v Ljutomeru do sedaj še ni dogodilo. Povod temu je dala preblaga in mila gospa soproga c. kr. okr. glavarja, baroninja Mac Nevin O' Kelly, katera je 15 učencev in učenk sama popolnoma oblekla ter dala poziv, da se je nabrala v trgu pri rodbinah, ki so šoli zmiraj prijazne, lepa vsota in tako se je zamogla omisliti tolikim otročičem cela obleka. Izpolnivši jedno najprijetnejših dolžnosti, izreka tedaj podpisano šolsko vodstvo najiskrenejšo zahvalo žlahtni gospej baroninji, ki je to dobro misel sprožila, potem vsem drugim gospem in gospicam — v prvej vrsti gospej Kocijančič, soprogi c. kr. okraj. sodnika — ki so s požrtvovalnim trudom izdelovale obleko, potem gg. trgovcem za podarjene tople snovi, drugim blagodušnim rodbinam pa za darovane denarje in poslana jedila in vsem, ki so k temu kaj pripomogli, ter reče v imeni podarjenih: „Bog Vam plati!“

Jos. Horvat, šol. vodja.

Od Sv. Vrban v Slov. gor. (Malenkostne naše zadeve v občini poduk.) [Konec] Zdaj piše J. M. list kraj. šol. svetu ter tirja prvi račun nazaj. Odsek, nič hudega sluteč, mu izroči original, vendar pa tistega prepíše in odsek se na prepisu podpiše s to opombo „da je ta prepis originilu popolnoma ednak“. Odzaj je padala toča M. srditosti na računske pregledovalce; grozi se s tožbo; stroške pri tem si bode debelo zaračunal, ker pri njegovem „geschäftu“ ni to malenkost celi račun spet prepisovati itd. Za nekoliko tednov pošlje M. „drugi račun“; v njem sprejme imenovanih 600 fl. tudi med „dohodke“; vendar si za svoje „velikanske zasluge“ „razna pota“, „pisanja“ tako veliko mavho sošije, da je kar vseh 600 fl. v tisto potisnil. Sedaj še ostrejšje tirja, naj se ta „račun“ odobri „ali kakor je kraj. šol. svetu dne 24. sept. 1884 pisal: „Naj se mi da absolutorij, da se stvar že enkrat dožene, kajti okrajni šolski svet ne bode ničesar (aha!) ugovarjal zoper sklep kraj. šol. sveta“. Večina rač. odseka ni verjela modrosti Mariničevi. Dne 26. novembra 1884 še poskusi M. enkrat pisati, ali ta dopis mu je že delal nek doktor iz Ptuja, da bi se odsek prej udal. Odgovornost, in poštenost je sedaj tirjala, da je kraj. šol. svet vso to zadevo izročil c. k. finančni prokuraturi, kot postavni zastopnici šolskih zadev. Pravda je trajala nad dve leti. Liberalnega možicelja je podpirala cela „Ptuj-ska garda“. Marinič je vabil na lov k sebi, pojedine daval, med ljudi trosil, da so udje kraj. sveta le „hascherl“. Jesen l. l. ga je še stari